

12. podzimní setkání knihovnických konsorcií ICOLC

Ve dnech 3. až 6. října 2010 se konalo již 12. mezinárodní evropské setkání knihovnických konsorcií ICOLC. Místem konání letošní konference byl Amsterdam, jednání probíhalo v Královské akademii umění a věd. Organizátorem bylo holandské konsorcium knihoven UKB (<http://www.ukb.nl>), které sdružuje 13 univerzitních knihoven a Národní knihovnu, a organizace SURF (<http://www.surf.nl/en>), jejímž posláním je podpora vývoje a inovací nových informačních a komunikačních technologií ve vysokoškolských a vědeckých institucích. Konference se zúčastnilo 108 pracovníků knihoven, informačních institucí a zástupců konsorcií z 24 zemí Evropy, Ameriky a Asie.

Mezi nejdůležitější projednávaná témata patřily finanční krize a její vliv na vyjednávání cen přístupu do elektronických informačních zdrojů a výše meziročních nárůstů cen, dále otázky dlouhodobého uchovávání a zpřístupňování elektronického obsahu, elektronické knihy, ERM systémy pro konsorcia a nově byla prezentována problematika centrálních depozitářů pro tištěné materiály. Dostatek času byl věnován diskuzi k aktuálním tématům a k výměně zkušeností.

Po oficiálním zahájení konference následoval příspěvek zástupce amerických konsorcií Toma Sanvilla, který se podrobně věnoval výsledkům průzkumu porovnávajícího meziroční nárůst cen e-zdrojů od vybraných producentů v období 2009-2010. V souvislosti s dopadem ekonomické krize na instituce vedla knihovnická konsorcia intenzivní jednání s vydavateli o snížení meziročního nárůstu. Úspěšnost vyjednávání ilustrují výsledky průzkumu, tzv. „ICOLC Battlefield Survey“, kterého se zúčastnilo 61 zemí, z toho 41 ze Severní Ameriky, 16 z Evropy a 4 z Asie. Konsorciím se podařilo dojednat snížení meziročního nárůstu u většiny vydavatelů, ještě výraznější snížení cen se podařilo vyjednat konsorciím v Severní Americe. Diskutovalo se také o obsahu nabízených balíčků a možnosti výběru titulů. Byl vznesen požadavek transparentnosti cenových nabídek a akceptování typu instituce ze strany producentů, vzdělávací instituce by měly platit méně než vědecké, malé instituce méně než velké. V dalším bloku informovali zástupci jednotlivých konsorcií o stavu vyjednávání licencí - všechna konsorcia se snaží dojednat co nejmenší meziroční nárůst, pravidelně je sledována cena za stažený článek.

Dlouhodobému uchování a zpřístupnění elektronických dokumentů se věnovaly příspěvky z Velké Británie a Německa. Ve Velké Británii spolupracuje JISC (Joint Information Systems Committee) na programu archivování e-obsahu – „Beagrie Study“ <http://www.beagrie.com/>. V Německu je připravena federální strategie pro zabezpečený trvalý přístup k e-dokumentům. Byly zmíněny systémy pro řešení této problematiky – PORTICO, LOCKSS, E-depot. Poprvé na konferenci knihovnických konsorcií zazněly příspěvky věnované národním repozitářům – depozitářům tištěných dokumentů. Ve většině zemí existuje řešení a koordinace na národní úrovni a také financování je státní. Depozitáře jsou většinou umístěny mimo centra měst a mezi služby, které jsou pro knihovny zdarma, patří výpůjčky, fotokopie a elektronické dodávání. Byla přednesena souhrnná zpráva o evropských depozitářích tištěných dokumentů. U jednotlivých zemích byl popsán způsob spolupráce knihoven při budování depozitářů, druhy uchovávaných dokumentů, financování, umístění, velikost a poskytované služby. Národní depozitáře jsou ve Finsku, Francii, Holandsku, Norsku, Španělsku, Švýcarsku, Velké Británii a Estonsku.

Mezi velmi zajímavé prezentace patřilo představení finského dvouletého projektu e-Reading Services zaměřeného na podporu využívání elektronických knih. Do projektu jsou zapojeni vydavatelé, knihkupci, univerzity, vědecká centra a Národní knihovna. Cílem je podpora elektronického publikování ve finském jazyce. Cílem je vytvořit model podporující rozvoj e-knih, vyhovující po stránce obsahové, licenční, uživatelské, technologické i finanční.

Elektronickým učebnicím, který má své specifické uživatele - studenty, se věnoval projekt připravený ve Velké Británii organizací JISC. Ve zkušebním přístupu se ukázalo relativně nízké využívání (vyšší pouze na začátku akademického roku a ve zkuškovém období). Projekt hodnotili z různých hledisek jak knihovníci tak i studenti. Ukázala se potřeba standardizace platforem, jejich lepší přizpůsobení se potřebám uživatelů (např. možnost zvýrazňování částí textu a doplňování vlastních poznámek).

Poslední den přednášek byl věnován systémům pro správu a řízení e-zdrojů – ERMS (Electronic Resource Management System). Zástupci konsorcií ve Švédsku, Německu a Portugalsku informovali o volbě komerčních systémů (od Ex Libris a Serial Solution), v Holandsku (TU Eindhoven) a ve Velké Británii (JISC) se rozhodli pro vytvoření vlastního systému, který je „šitý na míru“ jejich potřebám.

Závěr konference byl věnován zamyšlení se nad budoucností akademických knihoven – je kladen důraz na využívání kvalitních technologií jak pro poskytování e-slужeb, tak pro podporu vědy a výuky.

Účastníci konference měli možnost prohlídky Městské knihovny v Amsterdamu <http://www.oba.nl>. Knihovna byla otevřena 7. 7. 2007, otevírací doba je od pondělí do neděle 10:00-22:00 hod, denně knihovnu navštíví cca 7000 návštěvníků. Na ploše 28 000 m² je v jednotlivých odděleních volný výběr, k dispozici je 600 počítačových pracovních míst. Knihovna se stala významným společenským a kulturním centrem Amsterdamu.

4. 11. 2010, Barbora Katolická